

GRENDÉL LAJOS

Mátyás király New Hontban – 8

Király elvtárs megleckéztetését Schiller Mihály is csak helyeselni tudta, különösen pedig az mulattatta a hepajban, hogy ezúttal nem az igazságos Mátyás osztott igazságot, hanem az igazságszolgáltatást őrajta végezték el. Így talán végre a boldonériája is elmúlik, gondolta, s ezentúl meghúzza magát az ürgelyukában, s nem jut eszébe fontosnak képzelni magát. Az emberrablásban azonban nem óhajtott részt venni. Inkább hazament.

Meglepetésére és bosszúságára azonban a lakást kulcsra zárva és üresen találta. Amikor a Bertha-gyerek és még néhányan elcsalták Mátyás királyhoz, ő eleinte vonakodott, de aztán Pelé megígérte, hogy addig ő majd vigyáz Macára, menjen csak nyugodtan, ráfér egy kis kikapcsolódás. Pelé megbízhatóságában pedig nem volt oka kételkedni. Schiller Mihály még hálás is volt neki a baráti gesztusért. És akkor tessék... Kámforra váltak, Maca is, Pelé is. Még csak üzenetet sem hagytak, hogy hová mentek vagy hol keresse őket. Üres volt a lakás, mint egy elhagyott, világvégi váróterem. Schiller Mihály földúltan járta be a lakás helyiségeit, s csak akkor nyugodott meg egy kicsit, amikor a fürdőszobában megtalálta Maca piperecikkeit, a mindenféle kenőcsöket, hajbodorítót, rúzsokat, láb-szár-szörítelenítőt meg más kacatokat. Ezek szerint nem mehetek messzire. A szekrényben is ott lógtak Maca ruhái, a fiókokban ott volt a fehérneműje, s a szekrényből nem hiányzott Maca bőrröndje sem. Minden a legnagyobb rendben volt.

Az ösztöne mégis azt súgta Schiller Mihálynak, hogy a legkevésbé sincs rendben semmi sem. Körbetelefonálta néhány ismerősét, de azok semmit sem tudtak Maca hollétéről. De az is lehet, hogy nem akartak tudni. Telt-múlt az idő, az este lassan éjszakába hajlott. A város elcsöndesedett, a szemközti házak ablakaiban sorra kihunytak a fények. A világ változhatott, amennyit csak akart, rezsimek jöhettek és bukhattak, a New Hont-i ember korán lefeküdt, mert ágyból szerette nézni a tévét, este tíz és éjfél között szeretett egy keveset ábrándozni: kövér falatokról, hattyúnyakú lányokról, trópusi szigetekről, vagy pedig szerette egy kicsit visszaforgatni az időt, amit így, ágyban és párnák között, kockázatok nélkül megtehetett, s amikor végre jóllakott az ábrándjaival, sóhajtott néhányat, majd elaludt. Sóhajtozva aludt el, és sóhajtozva ébredt. Ez régi szokás volt errefelé, nem volt benne se szomorúság, se szemrehányás, a világot itt soha senki nem akarta megváltani, mert a legjobban talán épp a New Hont-i perspektívából lát-

szott, hogy a világ se nem érdemes, se nem alkalmas a megváltásra. Egyáltalán: a világ talán nincs is, csak New Hont van. S ha mégis van, a New Hont-i ember számára akkor sem elérhető. Talán ennek a felismerésnek szólt a reggeli és elalvás előtti sóhaj.

Schiller Mihály is sóhajtott, de nem a világ sanyarú állapota fölötti rosszkedve miatt (a világ állapota legföljebb annyira érdekelte, mint templomi tolvajt a tízparancsolat), hanem mert Maca még mindig nem adott életjelt magáról. Nem hívott, nem üzent – viszont percről percre jobban hiányzott. Éjfél felé Schiller Mihályon olyan kínzó türelmetlenség lett úrrá, hogy fejvesztve kirohant az utcára. Éppen abban a pillanatban egy autó állt meg a ház előtt. Az autóból a szivarozó férfi szállt ki és még két másik, ismeretlen alak.

– Maca nincs itthon. Maca eltűnt. Vagy lelépett. Nem is tudom – mondta a kétségbeeséstől, a haragtól és a szégyentől sírós hangon.

A szivarozó férfi állt, mint a cövek, majd biccentett.

– Tudom – mondta.

Jéghideg volt a hangja és fülsértő, mint amikor a huzat bevágja az ajtót. A félelem hulláma futott végig Schiller Mihályon, mégis megkérdezte:

– Tud valamit róla?

– Jó helyen van – mondta a szivarozó férfi ugyanazon a hangon, amely nem volt fenyegető, inkább kellemetlenül közömbös. A másik két férfi némán, várakozóan állt az autó mellett. A szivarozó férfi most hozzájuk fordult, s mondott nekik valamit oroszul. Valaha, az alapiskolában és a gimnáziumban Schiller Mihály is tanult oroszul, de ami keveset megtanult, az is rég elpárolgott a fejéből. Csak annyit tudott megállapítani, hogy a férfi oroszul szólt, és nem szerbül vagy lengyelül. Ettől azonban nem lett se okosabb, se boldogabb. Az egyik férfi válaszolt valamit, s közben idegesen gesztikulált. A másik csupán mosolygott. Aztán mind a ketten visszaültek az autóba, de a motort nem indították be.

– Beszédem van veled, öcskös – mondta ezután a szivarozó férfi, és elindult a kapu felé. Schiller Mihály engedelmesen kullogott mögötte.

A szivarozó férfi, természetesen, otthonosan mozgott Schiller Mihálynál, ismerte a lakás minden zugát. Mégis, mielőtt leült volna, benyitott az összes helyiségbe, mintha meg akarna győződni róla, hogy kettejükön kívül nincs senki más sem a lakásban. Nem sietett, nem kapkodott. Lassan, megfontoltan barangolta be a lakást, mintha egy múzeumban vagy képtárban sétálna. Schiller Mihály csupán a nappali szoba küszöbéig kísérte el. Szerette volna valamiképpen kimutatni, hogy ő itt a háziúr, mert a szivarozó férfi látogatásai alkalmával mindig albérlőnek érezte magát.

– Üljünk le a konyhában – indítványozta a vendég, miután visszatért a terepszemléről. – A konyhában bensőségebben lehet beszélgetni. Talán mert a konyhába ritkán engedik be a vendéget. Vagy fordítva. Azt a vendéget, akit a konyhába is beengednek, már-már családtagnak tekintik.

Most nem volt kellemetlen a hangja, Schiller Mihály mégis eltökélte, hogy nem fog bedőlni ennek a barátságosabb tónusnak, s igyekszik résen lenni. A szivarozó férfi előbb ravaszkásan hunyorított, majd elővette a szivardobozát és rágyújtott. Mozdulatai szertartásosak voltak, de nem mesterkéltek. Ahogy leült, ahogy keresztbe rakta a lábát és kissé hátravetette a fejét, az mind-mind arról árulkodott, hogy nem az az ember, akit könnyen zavarba lehetne hozni.

– Mik a terveid, öcskös? – kérdezte.

Schiller Mihályt sértette ez a bizalmaskodó öcskösözés, azonfelül a kérdést sem értette. Persze ujjat húzni nem mert a nála sokszor erősebb férfival. Egyszer már ráfizetett.

– Terveim? – kérdezett vissza, s nem is kellett színlelnie a csodálkozást. – Egyelőre semmilyen terveim sincsenek.

– Pedig kellene, hogy legyenek – állapította meg feltűnően szívélyes, szinte már atyáskodó hangon a szivarozó férfi, s kövér füstfelhőt bocsátott ki a száján.

– Majd ha Maca visszajön, esetleg elgondolkodunk, hogy hogyan tovább. De ez még korai.

– A kis tündér nem jön vissza.

A szivarozó férfi hangján érződött, hogy nem tréfál. Se most, se máskor. Ez az ember, erre akár mérget vett volna Schiller Mihály, nem ismer tréfát.

– Hogyhogy nem jön vissza? – kérdezte remegve, s mindjárt a legrosszabbra gondolt. – Valami baja esett?

– Nincs semmi baja – mondta a szivarozó férfi. – Ép és egészséges. Csak éppen nem jön vissza többé.

Schiller Mihály kis szédülést érzett.

– De miért?

– Mert lejárt az ideje.

– Milyen ideje?

– Amit kapott tőlem.

Most aztán Schiller Mihály kapkodhatta a fejét. Egy pillanatig úgy érezte, mintha egy örült sebességgel forgó körhintán ülne.

– Magától? Mikor?

Olyan halkan méltatlankodott, hogy a szivarozó férfi talán meg sem hallotta.

– Kitanulta a szakmát ebben a sárfészekben. Ideje, hogy jobb helyeken forgolódjék. Igazi urak, s nem ilyen aszott, csenevész falusi vénemberek meg csóró sihederek között. Ez a hely már nem neki való. Talán van még tíz jó éve, most kell megfognia az Isten lábát.

Schiller Mihálynak mintha jégeső zúdult volna a nyakába, s mintha egy mély, sötét kráter nyílt volna meg a lába előtt. Semmit nem értett, de azt világosan látta, hogy a szivarozó férfi személyében maga az ördög parádézik itt, s amit mond, azt komolyan kell venni. S az ördögnek, úgy látszik, volt még mondani-valója.

– Be kell látnod, öcskös, hogy nagyvonalú voltam veled – folytatta. – Engedtem, hogy egy kicsit megszedd magad. Nem nagy örömmel, mert tudom, hogy te nem kedvelsz engem, de a kis virágszál többször is kikönyörögte, hogy adjak még neked egy kevés haladékot. Én pedig nem vagyok rossz ember. De ennek most már vége. Szociális intézmény azért én sem vagyok. Pedig, ha tudnád, hogy a kis szajha csak mennyi rábeszélésemre volt hajlandó rád akaszkodni! Úgy bizony. Nem kevés erőfeszitésembe került, amíg meggyőztem. Meg persze egy-két pofonba is. És most tessék!... Ilyenek a nők. Tíz élet is kevés lenne, hogy kiismerd magadat rajtuk. Most már ő ragaszkodott hozzád. De nincs mese. Ezt a boltot be kell zárni. Amúgy sem hozott sok hasznót.

A szivarozó ördög szépen, nyájasan fűzte egymásba a szavakat, mintha élvezetét lelné külön-külön mindegyikben. Schiller Mihály pedig a legutolsó, rongyos csavargót is különbnek látta magánál e pillanatban.

– Szépen átbasztak engem, mondhatom – fakadt ki végül.

A férfi elnevette magát, és megcsóválta a fejét.

– Ó, te szent naivítás! Te szent ártatlanság! Hát mit képzeltél, öcskös? Hogy csak úgy csöndben, suttymban, elvonulva a világtól kedvedre sütogetheted a pecsenyédet? Már csak ezért is megérdemelnéd, hogy jó alaposan megbüntesselek... Tehát? Mik a terveid?

– Nem tudom – mondta Schiller Mihály.

– Az baj – csóválta meg újra a fejét a szivarozó férfi. – Mert nehéz idők jönnek. Nehéz idők jönnek mindnyájunkra. A régi, szép kommunista világnak most már annyi. Konyec. Konyec filma. Konyec Király elvtárs, konyec többi elvtársak. Szép volt, jó volt, de elég volt. Jó volt lopni a napot, jó volt szétlopni az államot, ingyen gyógykezelésre meg ingyen üdülésekre járni. Az ember tartotta pofáját, meg tartotta a markát. Hát ennek befellegzett. Most majd jön a hét szűk esztendő, és dolgozni kell. Nagyon keményen kell dolgozni. Föltéve, hogy lesz munka. Ahogy elnézem ezt a szaros, toprongyos falut, itt egyhamar nemigen lesz. Kivált nem az olyan léhűtőknek, mint te. Se rendes szakmád, se egyetemi diplomád. Nem mintha egy diploma bármit is garantálna. De legalább egy papiros, ami alkalomadtán kapóra jöhet. Aztán még a híred is... Igen rossz híred van a városban, öcskös, ezzel talán te is tisztában vagy. Egy kitartott senkiházi. Egy se-lyemfű. Senki sem fog szóba állni veled. Még sírásónak sem fognak alkalmazni, mert hamarosan ott is nagy lesz a tolongás. Hát bizony, én egy lyukas garast sem adnék a jövődéért. Úgy bizony, öcskös, nagyon sötéten látom a jövődet.

Schiller Mihály fülének úgy hangoztak a férfi mondatai, mintha egy rettenetes bíróság ítéletét olvasnák föl előtte, amely ítélet nem is lehet más, mint életfogytig tartó elzárás. Még soha ennyire kisemmizve és védtelennek nem érezte magát. Odament az ablakhoz, hogy kiszellőzze a szivarfüstöt, de valójában azért, hogy időt nyerjen. De mire nyerjen időt? És hová bújjon el? Út nem vezetett se előre,

se visszafelé. Ez a pillanat és ez a helyszín örökkévalónak tűnt. Schiller Mihály gondolatai önmagukban forogtak, mint a sárba ragadt autó kerekei.

– Majd csak lesz valahogy – mondta végül, mert mit is mondhatott.

– Hát hogyne – gúnyolódott a férfi. – A kérdés csak az, hogy hogyan és miből?

– Van valami megtakarított pénzem. Ha jól beosztom, néhány hónapig el-
éldegélek belőle.

A szivarozó férfi úgy tett, mintha nem értené, hogy miről beszél Schiller Mihály.

– Miféle pénzed? – kérdezte.

– Hát ugye... az, ami... hiszen tudja, nem?

A férfi azonban továbbra is csak értetlenkedve hümmögött.

– Nincs neked semmi megtakarított pénzed, öcskös – mondta aztán kategorikusan.

– Dehogynem.

A szivarozó férfi álnokul mosolygott, s színpadias mozdulattal a homlokára csapott.

– Aha! Már értem. Értem, mire gondolsz, öcskös. Arra a pénzre, ami a bankszámládon van.

– Arra – mondta Schiller Mihály.

A férfi ekkor úgy tett, mintha hosszan tűnődne, közben kételkedve ingatta a fejét, szívtá a fogát, megpiszkálta a fülét, majd olyan gyászos ábrázatot öltött, mint egy halottkém, aki azért kapja a fizetését, hogy reggeltől estig szomorú legyen.

– Ki kell, hogy ábrándítsalak, öcskös – mondta aztán. – Az a pénz van is, meg nincs is.

– Hogyhogy?

– Úgy, hogy az a pénz nem a tiéd.

– Hát kié? – hördült fel Schiller Mihály.

– Az a pénz ugyan a te bankszámládon van – oktatta ki a férfi –, de az nem jelent semmit. Az a pénz ugyanis az enyém. Nálad, hogy úgy mondjam, csak kölcsönben van. Azt a pénzt pedig neked vissza kell adnod a jogos tulajdonosának. Méghozzá hamarosan. Mert ha ezt elmulasztod, öcskös, nagy bajba kerülhetsz. Nagyon nagy bajba.

– Ezt nem teheti meg velem – tiltakozott Schiller Mihály, és szégyen, nem szégyen, sírva fakadt. – Ez, ez...

– Ez aljasság. Azt akartad mondani, ugye? Igazad van. Istenuccse, igazad van. Na és? Kit érdekel, hogy igazad van-e? Tudod te is jól, hogy ez nem számít. Ha rossz ember lennék, ha bosszúálló ember lennék, akármikor eltaposhatnálak. Talán meg is érdemelnéd. De mi hasznom lenne belőle? Azt hiszem, semmi.

Ezzel mintha el is fogyott volna a mondanivalója, bevonult a vécére elvégezni a kisdolját. Schiller Mihálynak pedig nem volt mondanivalója. Különösebb

mondanivalója azelőtt sem volt, most azonban mintha létezni is megszűnt volna. Egy darab test volt, amely lélegzett, szipákolt, amelynek meg-megrázkódott a válla, csak éppen a lélek aludt el benne, egy pillanatig úgy tűnt, örökre.

– Mit akar tőlem? – kérdezte megtörtén a szivarozó férfitől, amikor az viszszaajött hozzá a konyhába.

A férfi eloltotta a szivarcutkát a vízcsap alatt, majd elnyomott egy ásítást.

– Adok neked egy esélyt – mondta olyan egykedvűen vagy inkább kedvetlenül, mint aki mindennap reggeltől estig esélyeket osztogat, s ebbe a tevékenységébe már jócskán belefáradt. – Egy utolsó esélyt.

– Kívánhat, amit akar... Ha teljesíteni tudom... – mondta Schiller Mihály, és kiegyenesedett a székén, de a férfi szemébe nem mert belenézni.

– Ezentúl is dolgozhatsz nekem – mondta a férfi.

– Köszönöm. Visszaküldi Macát?

– Nem – mondta a férfi. – Egészen más dolgod lesz, mint eddig. Ezt az ócska kócerájt itt fölszámoljuk. New Hontban neked nincs jövőd, öcskös. Hiszen megmondtam. Elköltözzöl New Hontból.

– Hová? – kérdezte kicsit riadtan Schiller Mihály.

– Majd meglátod. Jobb helyre.

– És mikor?

– A lehető leghamarább.

– És a lakás?

– Eladod – mondta a férfi.

– Az nem megy egyik napról a másikra – ellenkezett Schiller Mihály, s már kezdte megbánni, hogy olyan elhamarkodottan ráállt a szivarozó férfi ajánlatára.

– Én már tudok rá vevőt – vágta el a visszavonulás útját Schiller Mihály elől a férfi. – A pénz, amit a lakásért kapsz, pedig tényleg a tiéd lehet. De ha nem érdekel a dolog, én már itt sem vagyok. Kényszeríteni semmire sem foglak.

– De érdekel – sietett megnyugtatni a férfit. – Csak nagyon hirtelen jött az egész.

– Néha egyetlen pillanat alatt kell döntenünk – adta a tapasztalt és bölcs öreget a férfi. – Itt az alkalom, hogy kitörj ebből a piszkos, halálra ítélt, unalmas sárfészekből, és világot láss meg kikupálódj. Talán az utolsó alkalom. Ha ügyes vagy és szót fogadsz nekem, egy idő után viheted valamire. Talán még meg is gazdagodhatsz. Azt hiszem, te egy nagyon szerencsés fickó vagy, öcskös. Pedig meg sem érdemled, hogy törődjek veled. De hát megígértem a kis szajhának.

– Igen – mondta Schiller Mihály.

– Nem mondom, némi kockázattal fog járni, amit csinálsz. De kockázat nélkül egy tapodtat sem jutsz előbbre a mai világban.

– Igen – mondta engedelmesen Schiller Mihály.

– Viszont nem lesznek anyagi gondjaid, és megismerheted az igazi életet. Lesz részed kalandokban, és a nők is szeretni fognak. Hatalmad is lesz, persze csak nagyon korlátozott, nehogy idejekorán elkapasd magadat.

– Igen – hajtogatta Schiller Mihály.

– Ha viszont lebuksz, nem biztos, hogy tudok segíteni rajtad. De nem valószínű, hogy lebuknál. Ha csak el nem követsz valami kapitális baklövést.

– Majd vigyázok – ígérte meg Schiller Mihály.

A férfinak szemmel láthatólag tetszett Schiller Mihály kifogástalan engedelmessége, még ha a válaszai nem is voltak különösebben talpraesettek. Barátságos, nyílt tekintettel mérte most végig Schiller Mihályt, mint aki a fiatalember perében már meghozta a felmentő ítéletet. Persze azért némi kétségek maradhattak még benne.

– Útleveled van? – kérdezte.

Schiller Mihály bólintott.

– Szükséged lesz rá.

Schiller Mihály elhencegte, hogy külföldön is járt már, igaz még csak egyszer.

– Milyen idegen nyelven beszélsz? – kérdezte ezután a férfi.

Schiller Mihály elpirult, és megvonta a vállát.

– Értem – fintorodott el a férfi. – Akkor megtanulsz németül. Éjjel-nappal tanulni fogsz, öcskös.

– Igen.

– Autót vezetni tudsz?

– Nem – mondta Schiller Mihály, s kezdte nagyon röstellni magát. A szivarozó férfit elfutotta a méreg.

– Látom, jól bevásároltam veled. Kapsz tőlem egy év próbaidőt – mondta mogorván. – Használt autókat fogsz fuvarozni Németországból. Ez manapság elég veszélytelen foglalkozás. Aztán egy év múlva meglátjuk. Ha nem leszek elégedett veled, fel is út, le is út. Ha viszont beválsz, komolyabb és veszélyesebb feladatokkal bízlak meg. Ott már jobban lehet keresni. Ezentúl minden rajtad múlik, öcskös. Értjük egymást?

– Igen – mondta Schiller Mihály.

– Kapsz fél nap gondolkodási időt. Délután elküldöm hozzád Mityát és Szerjózát, azt a két urat, a barátaimat, akik most a kocsiban maradtak. Ha délután is igent mondasz a nagyvonalú ajánlatomra, ezentúl ők lesznek a fölötteseid. Előre figyelmeztetek, hogy nekik nincs vajból a szívük. És még valami. Innen visszaút nincs.

A szivarfüstön kívül ennek az utolsó, sötét és félreérthetetlen mondatnak az árnyékát hagyta vissza Schiller Mihálynak a férfi. Jócskán elmúlt már éjfél, de Schiller Mihálynak a szemét messzire elkerülte az álom. Ennek a szemnek a látókörében egy másik, ismeretlen világnak a panorámája derengett föl, s a lakás légtere villamossággal telítődött. Schiller Mihály még nem látta át a szivarozó

férfival kötött alkujának teljes hosszát és mélységét, de annyit megértett belőle, hogy egy kaput hamarosan örökre becsuk maga mögött. Végül is New Hont a nyomoron és a megaláztatásokon kívül nem adott neki semmit sem. Se műveltséget, se szabadságot, se jólétet. És soha lehetőséget se arra, hogy a kedve és hajlamai szerint éljen. Ebből az ingoványból eddig semerre sem vezetett kiút. Felvillanyozta az esély, hogy holnaptól ez a világ számára nem lesz többé. Az emlékezet mélyére süllyed, mintha csak egy hosszan tartó, lidérces álom lett volna. S akármi várjon is rá, rosszabb annál, ami eddig volt, nem jöhet. Majd egyszer, talán, nagy sokára, ha szerencséje lesz, igen, akkor talán tényleg szabad ember lesz.

